

Over het algemeen lag het Plein in een grote, groene uitgestrektheid langs de Surinamerivier te niksen. In de ene hoek wapperde gewoonlijk de vlag bij het paleis, aan de andere kant stond het café in de hitte weg te bakken. Niemand die het normaal gesproken in z'n hoofd haalde om er voor z'n lol door de brandende zon te wandelen. Maar op Konfriyari was alles anders. Dan ontwaakte het Plein uit z'n slaap.

Over het hele feestterrein klonk lawaai. Met snerpende fluitsignalen begonnen de draaimolens vol gillende kinderen elke paar minuten aan een nieuwe ronde, aangedreven door sissende stoommachines. Palen en balken werden in de grond geslagen, ezelkarren reden af en aan om alle eettentjes van nieuwe voorraden te voorzien. De auto's op de hoek van de Waterkant toeterden onophoudelijk, alle verkopers prezen schreeuwend hun waren aan en probeerden de aandacht te trekken door op de tafels te slaan of door op een leeg blik te trommelen. Snoep! Pindakoekjes! Loempia's! Gezinnen met baby's op de heup van de moeder scharrelden door de menigte, met kralenkettingen om hun nek en twee lange zwarte vlechten op de rug. Grote families schuifelden tussen de tentjes door, de vaders met het jongste kind op de schouders en een lange stok in de hand. Landbouwers, goudzoekers, houtbewerkers – vanuit het hele land waren mensen naar de stad gekomen.

De uitbundigste kleurcombinaties schoven voorbij. Gele rokken, roze jasjes en appelgroene omslagdoeken

met schitterende patronen. Mannen met wijde broeken en blauwe tropenhelmen of een strooien hoed op hun hoofd. Vrouwen in jurken met vlamme kleuren en bijpassende hoofddoeken, die ze knap om hun hoofd hadden geknoopt. Bij elke stap rinkelden en kletterden hun zware zilveren arm- en voetbanden tegen elkaar. En als je goed luisterde, hoorde je ergens in het feestgedruis, vlak bij de tent waar straks het touwtrekken ging beginnen...

‘SCHAAAAAAAAAFIIIIIIIIIIIIJJJJJJJJJS!’ ▶

▶ Schaafijs hoort bij Suriname zoals mayonaise bij friet. Of zoals pindasaus bij bakabana. Het is dan ook geen verrassing dat de tienduizenden Surinamers die na de onafhankelijkheid in 1975 naar Nederland trokken, hun schaafijs

meenamen. Nog altijd zie je met mooi weer de gekleurde schaafijskarren opduiken, vooral in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Op festival Kwaku zijn ze elke zomer prominent aanwezig.

Francisco stond naast zijn kar. Zweetdruppels liepen over zijn voorhoofd. Met zijn huid ging het al iets beter, maar het verhaal over zijn zogenaamde huidziekte was duidelijk als een lopend vuurtje rondgegaan. Iedereen liep met een boog om hem heen. Sommige voorbijgangers wierpen hem meelevende blikken toe, andere lachten hem uit of begonnen te smoezen. Niemand wilde bij hem in de buurt komen. Ze keken wel uit.

Hij keek naar de blokken ijs die onaangeroerd op zijn kar lagen. Hij schaamde zich dood. Het spaargeld dat hij in al die jaren met bloed, zweet en tranen bij elkaar had gesprokkeld, had hij met sok en al aan het groenblauwe stel gegeven, in ruil voor de vergunning. Vandaag had zijn dag moeten zijn. De dag waarop alles

beter zou worden. Maar het was duidelijk allemaal voor niets geweest. Hoewel hij omringd was door duizenden feestvierders, voelde hij zich eenzamer dan ooit. Hij was boos, blut en nog steeds een beetje verbrand. Zijn leven was één grote mislukking.

‘Pap!’ Usinia kwam aanhuppelen met een handvol zuurtjes. Toen ze zag hoe zielig hij erbij stond, betrok haar gezicht.

‘Wil niemand ijs?’ vroeg ze voorzichtig.

Francisco schudde zijn hoofd.

Usinia stopte het snoep in haar zak, klom op het handvat van zijn kar en zette haar twee voeten op de rand. Toen plaatste ze haar handen als een toeter aan de zijkant van haar mond.

*‘Konverjari, Konverjari, Konverjari,
De zon is geel als een kanarie,
Het is nog niet eens tien uur,
En je keel voelt al heter dan vuur,
Koop schaafijs, zoet of zuur,
Koop schaafijs, helemaal niet duur!’*

Usinia griste de bel uit Francisco's hand en klingelde zo hard als ze kon. Een paar mensen keken op. Maar verder hielp het niets.

Teleurgesteld klom ze weer van de kar. Francisco aaide haar over haar hoofd. 'Dank je, het is lief dat je wilt helpen. Maar ik kan maar beter naar huis gaan.'

Net toen hij zijn flessen wilde opruimen, veranderde in de verte, aan de kant van het paleis, het kermiskabaal langzaam in geroezemoes en daarna in gejubel. Er rolde een golf van opwinding over het Plein. Francisco en Usinia keken elkaar aan. Wat gebeurde daar?

Hollende kinderen krioelden tussen de kraampjes door, om te zien wat er verderop aan de hand was. Usinia was alweer op de kar geklommen.

'Er komen mensen aan!'

Ze ging op haar tenen staan en tuurde naar de plek waar blijkbaar van alles gaande was. Ze wiebelde op de rand van de kar.

'Niet vallen, alsjeblieft!'

'Nee nee, ik val niet! Ze zijn er bijna!'

'Wie dan?'

'Weet ik niet, maar ze komen hierheen!'

De menigte brak langzaam in tweeën en maakte plaats voor een plechtige stoet die over het terrein aan kwam lopen. De vrijgekomen doorgang leidde precies naar het open stuk waar Francisco en Usinia stonden. Voorop in de optocht liep een figuur in een jurk. Uit haar lichtbruine, strak opgestoken haar stak een glimmende diadeem. Het was de koningin van Nederland!

De vorstin wuifde stijfjes naar het publiek, dat vol ontzag terugzwaaide.

‘Dag, mevrouw de koningin!’ riep Usinia toen de stoet op nog maar tien meter afstand was.

‘Mond dicht!’ siste Francisco.

‘Mooie kroon heeft u op!’ ging Usinia verder.

De koningin keek op. Ze zette een stap in de richting van zijn schaafijskar, maar werd tegengehouden door twee beschermende types. Met een kort handgebaar verzocht ze de beveiligers opzij te gaan. Francisco stond als aan de grond genageld. Kwam de koningin van Nederland nou in haar eentje op hen afgelopen?

Usinia maakte een elegante buiging. ‘Gefeliciteerd met uw verjaardag!’

Koningin Wilhelmina knikte vriendelijk terug. ‘Ik dank u hartelijk, jongedame.’

Ze keek naar de gekleurde flessen in Francisco’s kar.

‘Wat verkoopt u hier?’

Francisco kreeg een nog roder hoofd dan hij al had.

‘Dit is ijs, mevrouw. Mevrouw de koningin, bedoel ik. Schaafijs.’

Koningin Wilhelmina deed nog een stapje naar voren. Ze boog naar Francisco toe.

‘Mag ik er eentje?’ vroeg ze zacht. ‘Ik heb het bloedheet.’

‘N-natuurlijk!’ Francisco greep zijn schaaf en begon nerveus te schaven. Usinia vouwde een kartonnetje in elkaar, waar hij het ijs in kon scheppen.

‘Het is mijn eerste keer in Suriname,’ zei de koningin, terwijl ze haar diadeem iets steviger op haar hoofd drukte. ‘Schitterend vind ik het. Maar die hitte! Ik ben dat miezerige zonnetje in Nederland gewend, tegen deze tropische temperaturen is mijn huid simpelweg niet bestand. U heeft er ook last van, zie ik. Goed blijven drinken. Twee liter water per dag, zeggen ze. Ik ben blij dat ik u gevonden heb, ik snakke naar wat verkoeling.’

Francisco en Usinia keken elkaar aan. Gebeurde dit allemaal echt?

‘Eens kijken, orgeade, mango...’ ging de koningin verder. ‘Het ziet er allemaal even lekker uit. Wat zou u me aanbevelen?’

‘Ananas met tamarinde,’ zei Usinia.

‘Uitstekend. Eenmaal ananas met tamarinde, alstublieft!’

Uit de binnenzak van haar mantel greep de majesteit een klein portemonneetje.

‘O, nee.’ Francisco maaide wild met zijn armen. ‘U hoeft niet te betalen. Beschouw het als een verjaardagscadeau, alstublieft.’

‘Geen sprake van. U gaat me waarschijnlijk niet vertellen wat het kost, dus ik geef u gewoon een vijfje en daarmee uit. Ik ben jarig, ik trakteer.’ Ze legde het geld op de rand van de kar, stak het portemonneetje terug in haar mantel en gaf hem een knikje.

De duizenden feestvierders op het Plein waren intussen dichterbij gekomen. Drommen mensen keken van alle

kanten toe hoe de koningin haar schaafijs met twee handen van Francisco aanpakte. Een vrouw met een gigantische uitklapbare fotocamera drong door het publiek naar voren. Ze riep dat ze van een tijdschrift was. Nog voordat de koningin haar eerste hap kon nemen, stond ze al klaar om een foto te schieten.

‘Majesteit, even lachen! Iets dichterbij de kar! Ja, zo ja!’

De felle lichtflits verblindde Francisco. Hij knipperde een paar keer met zijn ogen om de witte vlekken op zijn netvlies weg te krijgen, en toen hij weer helder zag, was de koningin verdwenen. Usinia stond naast hem. Om hem heen was het een drukte van jewelste. Iedereen stond naar hem te roepen. Iedereen wilde schaafijs.

Paulina kwam aangerend met de rest van de kinderen. Meneer D’Agrella liep erachteraan.

‘We zaten in de draaimolen! Is het waar wat ze zeggen, heb je haar ontmoet?’

Francisco knikte uitgelaten. Paulina vloog hem om zijn nek en gaf hem een kus.

‘Waar is ze nu?’

‘Straks, straks! Eerst deze mensen helpen!’

‘Ijs,’ riep ze, ‘we hebben meer ijs nodig! De kinderen en ik gaan stangen halen, nu meteen. Hoeveel?’

Francisco stopte even met schaven en keek Paulina aan. Hij glimlachte. ‘Zoveel als je kunt.’ ▶

▶ Vandaag de dag bestaan er eindeloos veel varianten van schaafijs. Zo maken ze in Mexico *raspados*: bekers ijs met gecondenseerde melk, siroop en fruit. In Zuid-Korea eten ze hun *patbingsu* met rodebonenpasta en in de Verenigde Staten zijn er *snow cones* in alle kleuren. *Frio frio*, noemen

ze schaafijs in de Dominicaanse Republiek, en *nam kang sai* in Thailand wordt bereid met kokosmelk en mierzoete top-pings. Je ziet volop schaafijs in het hele Caraïbische gebied, maar ook in India, Indonesië, ach, waar niet eigenlijk.

Zelfs toen de zon langzaam achter het paleis zakte, slingerde er voor Francisco's schaafijskar nog altijd een rij die pas ergens ver buiten het Plein eindigde. Meneer D'Agrella nam de bestellingen op, Paulina regelde de siroopjes en ook Manuel, Fonsje, Henny, Usinia en zelfs kleine Jopie hielpen mee. En Francisco? Die schaafde en schaafde en schaafde.

'Kijk,' zei Francisco zacht. Hij stootte Paulina aan. 'Zie je wie er in de rij staan?'

Haar blik hopte langs de gezichten voor zijn kar.

'Ik zie ze,' antwoordde ze.

'Komen ze herrie schoppen?' vroeg Francisco.

Paulina schudde haar hoofd. 'Ik geloof het niet. Ik denk dat ze gewoon schaafijs willen. Al die moeite om je van de straat te krijgen, om vervolgens bij je in de rij te komen staan.' Ze gaf hem een por. 'Dat is nog eens een overwinning.'

'Wat was er eigenlijk ooit met jou en Robbie?' vroeg Francisco. 'Ik heb altijd het gevoel gehad dat er iets tussen jullie speelde. Maar ik heb het je nooit durven vragen.'

Paulina was even stil.

'We zijn een keer uitgegaan,' zei ze. 'Heel lang geleden. Meer niet. Het was vroeger een leuke jongen, echt waar. Hij deed geen vlieg kwaad. Toen jij naar Suriname kwam, woonde hij hier zelf ook pas net. Maar anders dan jij kon hij hier niet goed aarden. Bij zijn eerste baan is hij weggepest omdat ze bang waren dat hij als nieuwkomer werk kwam afpikken. Om zich in de ijsfabriek staande

te houden, besloot hij blijkbaar om anderen op dezelfde manier het leven zuur te maken. Uit angst om opnieuw gekwetst te worden.'

Francisco schaaftde zwijgend verder.

'Sorry dat ik je dat nooit verteld heb,' zei Paulina.

'Geeft niks,' zei Francisco. 'Ik denk dat ik hem wel een beetje begrijp.' Hij dacht na. 'En ik snap jou ook. Hij heeft natuurlijk hartstikke goed haar.'

Paulina schoot in de lach. 'Ik heb trouwens nieuws voor je,' zei ze. 'Ik wilde even wachten tot de spanning van deze dag achter de rug was.'

'Goed nieuws?' vroeg Francisco verschrikt.

Paulina keek Francisco aan. 'Zeker goed nieuws, ijskoning.' Ze legde een hand op haar buik. 'Heel goed nieuws.' ▶

▶ Tegenwoordig telt Suriname nog maar twintig schaaftskarren. De wagens zijn nog steeds mooi versierd, vaak zonder teksten, maar wel met kleurrijke beschilderingen. Ongeveer de helft van deze schaaftskopers heeft een

vaste, permanente standplaats in Paramaribo. Anderen halen hun kar alleen tevoorschijn bij speciale gelegenheden, zoals Keti Koti, Onafhankelijkheidsdag of oudjaar. Of bij de kermis op het Plein.